Accountantsverslag

Gemeente Oss

Boekjaar 2021

Aan de gemeenteraad van de
Gemeente Oss
Postbus 5
5340 BA OSS

Breda, mei 2022

Geachte leden van de gemeenteraad,

Hierbij bieden wij u ons accountantsverslag aan dat is opgesteld in het kader van de opdracht om de jaarrekening 2021 van de gemeente Oss te controleren.

Dit accountantsverslag bevat bevindingen en conclusies die naar aanleiding van onze werkzaamheden uit hoofde van de jaarrekeningcontrole 2021 naar voren zijn gekomen. De bevindingen in dit verslag zijn besproken met de portefeuillehouder financiën en een afvaardiging van de ambtelijke organisatie.

Wij danken de medewerkers voor de samenwerking bij het verrichten van onze controlewerkzaamheden en de totstandkoming van ons accountantsverslag.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en lichten de inhoud van deze rapportage graag nader aan u toe tijdens de vergadering van de rekeningcommissie op 9 juni 2022.

Met vriendelijke groet,
Baker Tilly (Netherlands) N.V.

drs. B. (Barry) Smeenk RA
Verantwoordelijk accountant

drs. R. (Rik) Opendorp RA
Partner

Inhoudsopgave

Bestuurlijke samenvatting

Uitkomsten jaarrekening-controle

Rechtmatigheid

Financiële positie

Bevindingen interne beheersing

Overige onderwerpen

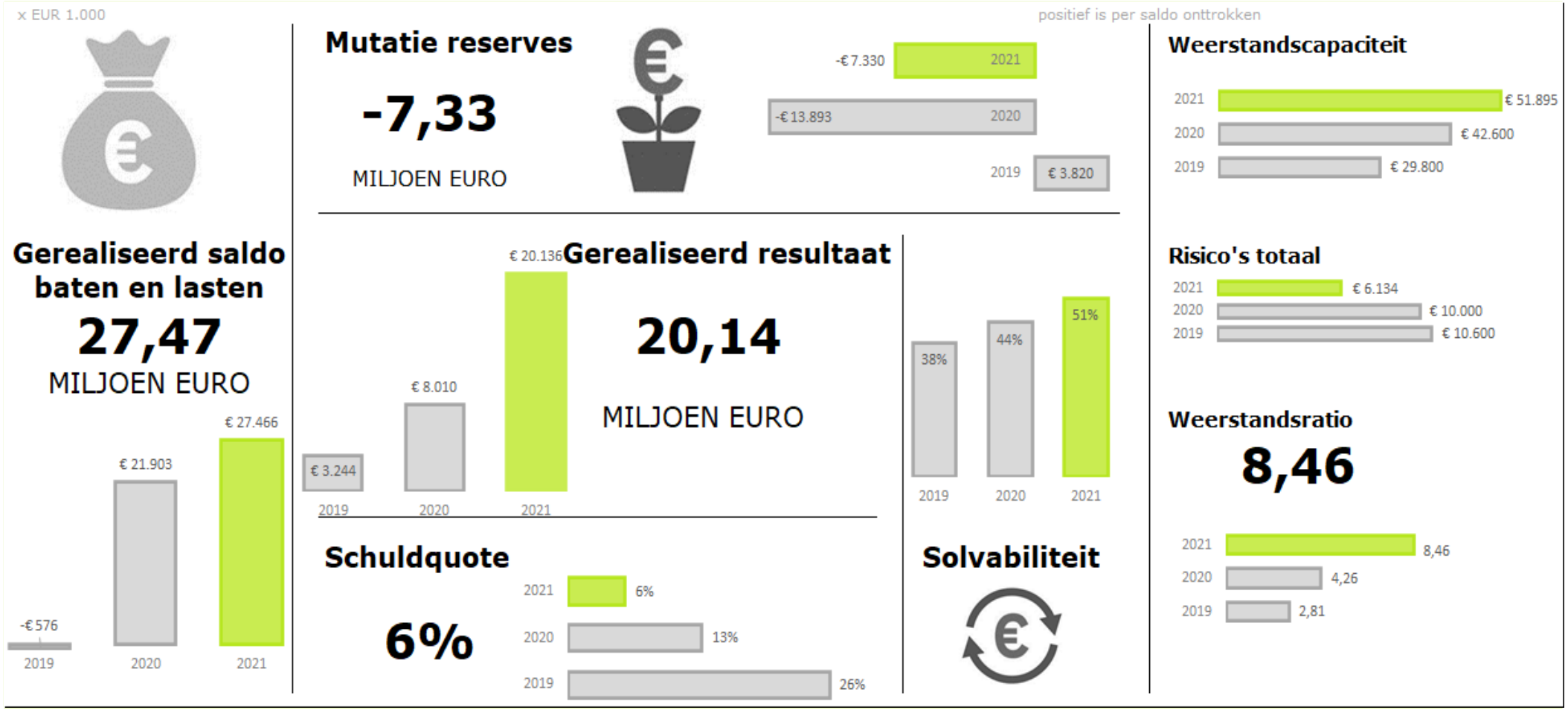
Bijlagen

Bestuurlijke samenvatting

Bestuurlijke samenvatting

Financiële kengetallen en signaleringwaarden

Bestuurlijke samenvatting

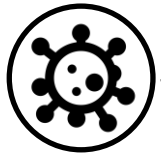
Wij zijn voornemens bij de jaarrekening 2021 een goedkeurende verklaring verstrekken voor zowel getrouwheid als rechtmatigheid.

Het jaarverslag is cf. NV COS 720 verenigbaar met de jaarrekening en voldoet aan de laatste actuele voorschriften.

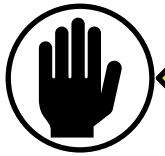
Het Besluit Begroting en Verantwoording is in alle opzichten nageleefd in 2021.

Covid-19: De gemeente heeft net als vorig jaar in de jaarrekening 2021 opnieuw de ontwikkelingen als gevolg van Covid-19 toegelicht in een afzonderlijke paragraaf. Uit de door ons aanvullend uitgevoerde controlewerkzaamheden zijn geen bevindingen geconstateerd. De belangrijkste werkzaamheden hebben toegezien op de verantwoording inzake de Rijksregelingen, waaronder de Tozo en de TONK, de controle op de waardering van de (langlopende) vorderingen en de controle op de subsidie-uitgaven.

Uit onze controle met betrekking tot ons oordeel ten aanzien van de getrouwheid constateren we, in lijn met voorgaande jaren, dat niet voor alle lasten met betrekking tot jeugdzorg de gemeente Oss de prestatielevering kan vaststellen. De onzekerheid in de controle bedraagt € 3,7 miljoen. Naar aanleiding van onze controle zijn er enkele correcties doorgevoerd ten opzichte van de eerste versie van de jaarrekening. Deze correcties worden in dit verslag toegelicht.

Wij hebben ten aanzien van de financiële rechtmatigheidscontrole bevindingen geconstateerd. Ten aanzien van de naleving van de Europese aanbestedingsrichtlijnen constateren we dat de gemeente niet in alle gevallen kan onderbouwen of deze toereikend zijn nageleefd. Deze bevindingen zijn ook door uw interne controle geconstateerd. Deze bevindingen resulteren enerzijds in een rechtmatigheidsfout van € 513.000 en anderzijds in een onzekerheid ten aanzien van de rechtmatigheid van de jaarrekening ter hoogte van € 589.000.

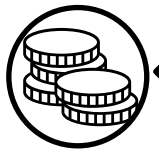
Bestuurlijke samenvatting

In 2021 zijn er geen overschrijdingen van de lasten op programma's, daarmee zijn er geen bevindingen ten aanzien van de begrotingsrechtmatigheid.

Inzake de kosten Jeugdwet steunt de gemeente (deels) op de verantwoordingen van de gemeente 's-Hertogenbosch die zijn voorzien van een controleverklaring. Op basis van de uitgevoerde werkzaamheden en de ontvangen controleverklaring resteert inzake de kosten Jeugdwet een onzekerheid van € 3,7 miljoen.

Het boekjaar 2021 sluit met een financieel resultaat van € 20,1 miljoen (voordelig). De totale vermogenspositie van de gemeente Oss is zeer gezond en bedraagt € 171,6 miljoen (2020: € 144,2 miljoen) met een solvabiliteitsratio van 51% (2020: 44%). Het college concludeert in de paragraaf weerstandvermogen en risicobeheersing dat zowel de incidentele weerstandscapaciteit als de structurele weerstandscapaciteit toereikend is.

De jaarrekeningcontrole is een intensief proces geweest waarbij in prettige en nauwe samenwerking de controle is doorlopen. Vanuit het feit dat dit het eerste jaar van de samenwerking is, was het vanuit beide partijen een intensiever proces omdat zaken nieuw zijn. We evalueren na de controle met de organisatie, welke zaken goed gingen en welke beter kunnen. Voor komend jaar willen we een aantal controlewerkzaamheden eerder oppakken. Daarnaast merken we dat als gevolg van onderbezetting en corona de voorbereiding vanuit de gemeente ook onder druk heeft gestaan, en duurde de beantwoording van vragen op gebieden langer. Tot slot constateren we dat de forse uitbreiding van het aantal SiSa-regelingen heeft geleid tot een extra inspanning van zowel de organisatie als van ons.

Wij hebben geen ongecorrigeerde controleverschillen (fouten en/of onzekerheden) in de verantwoorde informatie in de SiSa-bijlage geconstateerd. Wel merken we op dat ten opzichte van voorgaand jaar het aantal te verantwoorden regelingen fors toe is genomen. Naar aanleiding van onze controle zijn enkele beperkte correcties doorgevoerd.

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2021 in overeenstemming is met de Wet normering topinkomens (WNT) en dat de jaarrekening 2021 van de gemeente Oss voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

Uitkomsten jaarrekeningcontrole

Opdracht, scope en uitkomsten

Reikwijdte van de controle
De jaarstukken van uw gemeente bestaan uit het jaarverslag (programmaverantwoording + paragrafen), de jaarrekening en de bijlagen.

Met de opdrachtbevestiging van 14 juli 2021 heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2021. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in deze opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle geen sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle. Voor een nadere toelichting verwijzen wij tevens naar het op 10 september 2021 door ons uitgebrachte controleplan.

Overzicht toleranties
De materialiteit bij de uitvoering van onze controle is € 3.450.000 Deze materialiteit sluit aan op het door de gemeenteraad op 14 januari 2021 vastgestelde controleprotocol.

	Grondslag	Bedrag
Goedkeuringstolerantie fouten	1% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 3.450.000
Goedkeuringstolerantie onzekerheden	3% lasten inclusief toevoegingen reserves	€ 10.350.000
Rapporteringstolerantie	10% van de goedkeuringstolerantie	€ 345.000

Kernpunten en significante risico's in de controle
Wij hebben voldoende en geschikte controle-informatie verkregen, onder andere met betrekking tot de volgende kernpunten van de controle:

- Schattingen en toelichtingen in de jaarrekening;
- Waardering van de grondexploitaties (incl. waardering risicovoorziening Heesch-West;
- Rechtmatigheid van de inkopen (naleving Europese aanbestedingsregels);
- Management override. Risico dat het management van de gemeente de procesafspraken doorbreekt, hetgeen een standaard risico is vanuit onze beroepsregels. Dit risico ziet bij uw gemeente met name toe op de schattingsposten in de grondexploitatie en voorzieningen;
- Onrechtmatige en/of onnauwkeurige betalingen inkopen en uitkeringen;
- Toereikendheid (onderhouds)voorzieningen;
- Covid-19 aspecten.

Verslaggevingsrichtlijnen
Wij hebben de aanvaardbaarheid van de gehanteerde waarderingsgrondslagen, de consistente toepassing daarvan alsmede de duidelijkheid en volledigheid van de jaarverslaggeving beoordeeld. Uw gemeente heeft gedurende 2021 geen wijzigingen doorgevoerd in de keuze of de toepassing van belangrijke verslaggevingsgrondslagen. Wij concluderen dat de gehanteerde waarderingsgrondslagen aanvaardbaar zijn en dat de toepassing daarvan, samen met de in de jaarrekening opgenomen toelichtingen, een getrouw beeld geeft van de financiële positie van de gemeente.

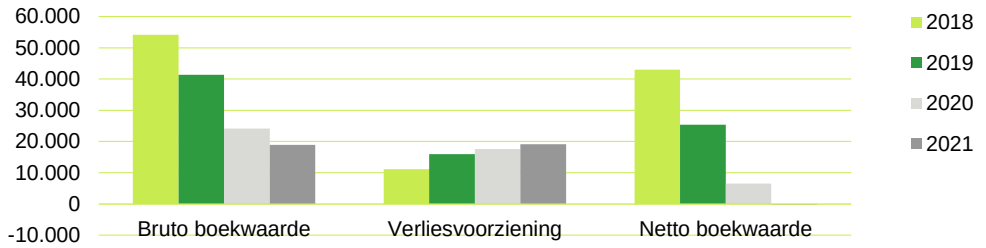
Managementinzicht en schattingen
Schattingen op basis waarvan sommige jaarrekeningposten worden bepaald, zijn gebaseerd op inzichten van het management. Wij hebben de belangrijkste gehanteerde factoren en veronderstellingen beoordeeld op basis waarvan de afzonderlijke oordelen en schattingen zijn gevormd. Wij hebben vastgesteld dat dit aanvaardbaar is in het kader van de jaarrekening als geheel en constateren een evenwichtige schatting.

Schattingen			
Belangrijkste schattingsposten	**Inschatting 2021**	**Inschatting PWC 2020**	**Toelichting**
Waardering vaste activa			Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot de vaste activa een evenwichtig beeld geven van de waardering van uw vaste activa.
Onderhanden projecten			Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot de grondexploitatie een evenwichtig beeld geven van de waardering van uw grondexploitaties. Voor een uiteenzetting hiervan verwijzen wij naar paragraaf "waardering van de grondexploitaties" van dit accountantsverslag.
Waardering vorderingen			Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot de vorderingen een evenwichtig beeld geven van de waardering van uw vorderingen. Wel adviseren we het college om periodiek de waardering van de uitkeringsdebiteuren te toetsen. De voorziening wordt op verouderde ervaringspercentages bepaald. We hebben vastgesteld dat de gevormde voorziening toereikend is.
Voorzieningen			Wij zijn van mening dat de schattingen met betrekking tot de voorzieningen na doorvoering van onze controlebevinding een evenwichtig beeld geven van de toereikendheid van de voorzieningen. Wel vragen we het college de blijvende aandacht van de rechtmatige onderbouwing van de onderhoudsvoorzieningen. Hiervoor verwijzen wij naar de paragraaf bevindingen van dit accountantsverslag.
Overlopende activa en passiva			De gemaakte schattingen met betrekking tot de overlopende activa en passiva zijn evenwichtig. Wij hebben, behoudens de onzekerheden binnen het sociaal domein geen controleverschillen geconstateerd met betrekking tot deze posten.

Waardering van de grondexploitaties

Algemeen
De waardering van de grondexploitaties is een significant risico in onze controleaanpak vanwege de hogere mate van schattingsonzekerheid. Wij hebben het proces rondom de totstandkoming van de waardering in opzet en bestaan getoetst en aanvullend gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd. Wij achten de waardering aanvaardbaar en vinden de veronderstellingen redelijk. Hieronder hebben wij de ontwikkeling van uw grondexploitatie gedurende de afgelopen vier jaar weergegeven.

Grafiek ontwikkeling grondexploitaties (x € 1 miljoen)

Ten opzichte van 31 december 2020 is de boekwaarde van de post grondexploitatie afgenomen met € 6,8 miljoen. De afname van de boekwaarde per 31 december 2021 is als volgt samen te vatten:

(x € 1.000)	2021	2020
Boekwaarde per 1 januari	6.547	25.401
Investeringen	13.446	11.301
Grondverkopen	(26.564)	(42.949)
Tussentijdse winstneming	7.917	14.400
Mutatie verliesvoorziening	(1.558)	(1.605)
Boekwaarde per 31 december	**(211)**	**6.547**

Waardering inclusief specifieke projectrisico's
De grondexploitaties van de gemeente Oss lopen steeds meer richting het einde van hun looptijd, daarmee daalt de boekwaarde ten opzichte van voorgaande jaren.

Verliesvoorziening
De voorziening verlieslatende complexen is ten opzichte van 2020 met € 1,6 miljoen toegenomen. Deze toename ziet grotendeels toe op de complexen Walkwartier en Talentencampus. (Verwachte) tegenvallers in de kosten leiden tot een verslechtering van het verwachte resultaat.

Beheersing grondexploitaties
Zoals ook in onze managementletter opgemerkt zijn er afgelopen jaar veel personele mutaties binnen het grondbedrijf geweest. Dit heeft er bij de jaarrekeningcontrole ook toe geleid dat de aanlevering van de analyses divers van kwaliteit waren en vertraagd werden aangeleverd. Gedurende de controle zijn de onderliggende grondexploitaties nog aangepast naar aanleiding van vragen uit onze controle, deze correcties duiden we in de volgende paragraaf en hadden een positief effect van € 2,1 miljoen. We achten het noodzakelijk dat interne analyses en overwegingen om aanpassingen in uitgangspunten van de grondexploitatie-berekeningen door te voeren, op een gestructureerde wijze gedocumenteerd worden.

Correctie grondbedrijf
Ten aanzien van het complex Walkwartier bleek naar aanleiding van vragen uit onze controle dat de opgestelde grondexploitatie onjuistheden bevatte. Enerzijds was de eerste nota van de bouw van het Warenhuis ten laste van de grondexploitatie Walkwartier gebracht. Daarnaast bleek de kosteninschatting niet actueel. Dit heeft ten opzichte van de concept jaarrekening geleid tot een lagere dotatie aan de voorziening (€ 802.000). Zowel op het project Leiweg 3, als op het complex Kapelaan Nausstraat bleek in de herijking van de grondexploitatie per abuis rekening gehouden met verwervingskosten. Hierdoor was de voorziening in de concept jaarrekening respectievelijk € 521.000 en € 535.000 te veel opgehoogd. Ten aanzien van het project Binnenhaven Elzenburg waren de algemene parameters, zoals indexering, onjuist toegepast. De voorziening was ook hier te veel opgehoogd (€ 237.000).

Waardering van de grondexploitaties

Gehanteerde parameters
De waardering van uw grondexploitaties is voor een groot deel afhankelijk van de gemaakte schattingen. Om inzicht te krijgen in de financiële risico's stelt de gemeente exploitatieoverzichten op waarin schattingen zijn opgenomen. Aan deze schattingen liggen diverse parameters en uitgangspunten ten grondslag. Wij hebben de door gemeente Oss gehanteerde uitgangspunten en parameters getoetst. De belangrijkste uitkomsten hiervan kunnen als volgt worden samengevat:

Parameter	2021	2020
Kostenstijging	🟢	🟢
Opbrengstenstijging	🟢	🟢
Rekenrente	🟢	🟢
Disconteringsvoet	🟢	🟢
Programmering	🟢	🟢
Verkoopprijzen	🟢	🟢
10-jaarstermijn	🟢	🟢

Legenda status:
- 🟢 = evenwichtig
- 🟡 = optimistisch
- 🔵 = voorzichtig
- 🔴 = controleverschil

Kosten- en opbrengstenstijging
De gehanteerde parameter voor de kostenstijging is 4% voor 2022, 3% voor 2023 en 2024 en 2% voor de jaren erop (2020: 2%) en ligt in lijn met de landelijke prijsindexcijfers.
Het college rekent met de volgende opbrengstenstijgingen: 3% voor woningbouw (voor 2023 en 2024 2% en voor de jaren erop 1,5%) en 2% voor industrie (vanaf 2025 1%) (2020: 1,5% voor woningbouw en 1% voor industrie). Op basis van de momenteel beschikbare informatie achten wij deze parameters evenwichtig. Gezien de ontwikkelingen in de markt en de huidige inflatie achten wij het van belang dit goed te blijven volgen. In het jaarverslag en de jaarrekening heeft de gemeente een toelichting opgenomen inzake de toegenomen prijsstijgingen en onzekerheden over de ontwikkeling hiervan.

Rekenrente en disconteringsvoet
Het college rekent binnen de huidige grondexploitaties met een toekomstige rekenrente van 1,16% (2020: 1%). De rekenrente is gebaseerd op de huidige leningenportefeuille van gemeente Oss (1,06%) en ligt binnen de voorgeschreven bandbreedte van 0,5%. De disconteringsvoet die wordt gehanteerd bedraagt 2% (2020: 2%). Deze grondslagen is in overeenstemming met de notitie grondexploitatie en de bepaling in de notitie rente van de commissie BBV. Wij achten deze parameter evenwichtig.

Programmering
De programmering van de grondexploitaties wordt actief gemonitord door de gemeente Oss. Het aanbod binnen de huidige plannen is gezien de realisatie voorgaande jaren kleiner dan de verwachte vraag.

Ten aanzien van de geplande afzet en verwachte kosten zoals deze in tijd zijn ingerekend, merken we op dat met name de timing van de te maken kosten optimistisch zijn ingerekend. Op basis van onze werkzaamheden constateren we dat in 2021 (maar ook voorgaande jaren) zowel de realisatie van lasten als van baten fors achterblijven op begroting. We adviseren om deze constatering mee te nemen bij de herijking van komende grondexploitaties en realistischer in tijd te ramen. Het effect van deze constatering is, gezien de lage boekwaarde en de lage rente, beperkt maar zorgt wel voor afwijkingen.

Verkoopprijzen
De verkoopprijzen voor zowel woningen als bedrijven zijn door het vaststellen van het herziene grondprijsbeleid bijgesteld. We hebben vastgesteld dat deze, met uitzondering van reeds gemaakte afspraken, juist zijn ingerekend. Gedurende 2021 hebben voor zowel woningen als bedrijven verkopen plaatsgevonden waarbij de ingerekende prijs is gerealiseerd.

10-jaarstermijn
De gemeente Oss kent eind 2021 nog één project met een looptijd langer dan 10 jaar, te weten het complex Liesdaal. Voor dit project zijn risicobeperkende beheersmaatregelen getroffen in de vorm van het niet indexeren van de grondprijs in de latere jaren van de uitgifte.

Sociaal domein

Algemeen
De gemeente Oss voert diverse regelingen uit in het sociaal domein waarbij taken veelal zijn ondergebracht bij derde partijen. Hieronder hebben wij een overzicht opgenomen van de belangrijkste onderdelen en door wie deze werkzaamheden uitgevoerd worden:

Onderdeel	Uitvoerder	Bepaling last boekjaar
Uitkeringen (Participatiewet)	Zelfstandig	Werkelijke lasten
Werkdeel (WSW)	IBN	Vaste bijdrage op basis van de begroting
Jeugdwet	Via centrum-gemeente ‘s-Hertogenbosch	Afrekening op basis van werkelijke lasten gebaseerd voornamelijk op budgetfinanciering
WMO	Zelfstandig	Werkelijke lasten
PGB’s	Sociale verzekeringsbank	Afrekening op basis van werkelijke lasten

Jeugdwet
Voor de uitvoering van de Jeugdzorg heeft de gemeente voor het grootste gedeelte van de geldstroom via centrumgemeente ‘s-Hertogenbosch op regionaal niveau contracten afgesloten met zorgaanbieders. In deze contracten zijn afspraken gemaakt over de verantwoording van de geleverde zorg in het boekjaar. De contracten inzake Jeugd zijn in 2021 aangepast, waarbij een P*Q-systematiek op basis van gemiddelde tarieven wordt gehanteerd. De accountant van de gemeente ‘s-Hertogenbosch heeft voor deze grootste kostenstromen een goedkeurende controleverklaring afgegeven bij de verantwoording.

Voor een deel van de kosten die binnen de regio verdeeld wordt, zijn de kosten lokaal gemaakt. De betreffende gemeente is daarbij zelf verantwoordelijk voor het vaststellen van de prestatielevering. De complicerende factor hierbij is dat de gemeente onvoldoende beheersmaatregelen heeft om vast te stellen dat de prestatie vanuit de zorgaanbieder aan de cliënt wordt geleverd. Het deel waarvan de prestatielevering niet kan worden vastgesteld bedraagt € 3.683.000.

Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers
Het kabinet heeft de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (hierna: Tozo) in 2021 verlengd om ondernemers te ondersteunen tijdens de coronacrisis. Op basis van de Tozo kunnen zelfstandigen een beroep doen op twee soorten voorzieningen: een aanvullende uitkering voor levensonderhoud en een lening voor bedrijfskapitaal. Uw gemeente heeft in 2021 € 2,5 miljoen verstrekt in het kader van de Tozo. In 2021 zijn er 553 aanvragen behandeld.

Belangrijke voorwaarde in de uitvoering van de Tozo is het hebben van beleid aangaande Misbruik en Oneigenlijk gebruik (M&O-beleid). Om te waarborgen dat er geen misbruik wordt gemaakt van de faciliteiten heeft uw gemeente, overeenkomstig aan de gestelde eisen, vorig jaar dit specifieke M&O-beleid geformuleerd voor de Tozo. Wij hebben de opzet, bestaan en werking van dit beleid gecontroleerd. Met dit beleid, dat onder meer bestaat uit een controleplan, wordt, naast controles op het aanvraagproces, achteraf vastgesteld dat er geen misbruik is gemaakt. Het belangrijkste onderdeel van dit controleplan is welke signalen van het Inlichtingenbureau worden onderzocht, in welke diepgang deze signalen worden onderzocht en binnen welke periode deze signalen worden onderzocht. Waar geconstateerd wordt dat de aanvrager geen of een lager recht op vergoeding had volgen terugvorderingen. De wetgever heeft toegestaan om de geplande controles op signalen van misbruik of oneigenlijk gebruik gedurende 2021 konden worden opgepakt en de consequenties hiervan in de administratie van 2021 te verwerken.
De gemeente Oss neemt de afwikkeling van de signalen mee in haar proces en heeft de signalen grotendeels opgevolgd.

Sociaal domein

Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK)
Ten aanzien van de regeling Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK) heeft de gemeente Oss over 2021 € 164.000 aan voorzieningen verstrekt. De Rijksvergoeding voor de uitvoering van deze regeling bedroeg € 1,3 miljoen. De gemeente Oss houdt daarmee ruim € 1,1 miljoen over op deze regeling wat in lijn ligt met het beeld dat we bij andere gemeenten zien. De Rijksvergoeding is vrij besteedbaar en is daarom geheel als bate in de jaarrekening verantwoord. In de resultaatbestemming verzoekt het college het niet bestede deel over te hevelen naar 2022 en in te zetten voor participatiebevordering en de middelen in de daartoe bestemde reserve te storten.

Met voorgaande paragraaf hebben we stilgestaan bij de wens van de rekeningcommissie om over de controle op de Tozo (Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers) en de TONK (Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten) specifiek te rapporteren.

WMO
De gemeente Oss voert de WMO zelfstandig uit. We hebben vastgesteld dat de gemeente in voldoende mate zelf controles op de juistheid van de facturatie van de zorgaanbieders en de prestatielevering uitvoert. Uit onze controle volgen geen fouten of onzekerheden.

Eigen bijdrage WMO
Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding, zorg in natura of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de WMO een eigen bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatie van het CAK (om privacy redenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de WMO geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is.

Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen. De gemeente Oss heeft deze onzekerheid in de jaarrekening 2021 toereikend toegelicht.

PGB’s
De Sociale Verzekeringsbank (hierna: SVB) heeft over 2021 een verklaring met beperking bij de verantwoording PGB-stromen Jeugdwet en WMO ontvangen. Hierdoor is vanuit de SVB geen 100% zekerheid over de nauwkeurigheid en rechtmatigheid van de persoonsgebonden budgetten. De impact van de geconstateerde fouten/onzekerheden vanuit de SVB bedragen op basis van de zogenaamde projectiebrief voor gemeente Oss blijven onder onze rapporteringstolerantie.

Daarnaast blijft het de verantwoordelijkheid van de gemeente zelf om de prestatielevering ten aanzien van de PGB-bestedingen vast te stellen. Derhalve heeft de gemeente Oss aanvullend onderzocht of de kosten nauwkeurig en rechtmatig verantwoord zijn. Uit onze beoordeling van dit onderzoek concluderen we dat de kosten PGB getrouw en rechtmatig verantwoord zijn in de jaarrekening 2021.

Covid-19

Impact Covid-19 voor de gemeente
De belangrijkste effecten van de corona-crisis voor de gemeente zijn nader toegelicht in een afzonderlijke paragraaf.

De belangrijkste impact voor de gemeente en voor onze controle is hieronder benoemd:
- Uitvoeren Tozo en TONK regeling;
- Subsidieverantwoording door subsidie ontvangende partijen (prestatielevering);
- Onderbouwing prestatielevering zorgaanbieders;
- Risicoanalyse mogelijke Covid-19 impact op balansposities (o.a. in het kader van mogelijke oninbaarheid);
- Toelichting met betrekking tot corona in jaarverslag en jaarrekening;
- Aanvullende bijdrage vanuit het Rijk door middel van specifieke regelingen, dan wel via de algemene uitkering.

Uit de controle aangaande “specifieke” Covid-19 items komen de volgende bevindingen voort:

- De gemeente Oss heeft de aanbeveling van de commissie BBV om een aparte paragraaf "Covid-19" op te nemen overgenomen. In een uitgebreide en overzichtelijke paragraaf is per beleidsterrein uiteengezet welke acties de gemeente heeft ondernomen en wat de financiële effecten hiervan op de boekjaren 2020 en 2021 was. We herkennen de genoemde zaken vanuit onze jaarrekeningcontrole 2021 en constateren dat het college goed inzicht geeft in de effecten van Covid-19 op de jaarrekening.
- Wij hebben diepgaande aanvullende controles uitgevoerd op de waardering dan wel inbaarheid van posities zoals vaste activa, vorderingen, gevormde voorzieningen, rechtmatigheid subsidieverantwoordingen, etc. Uit onze jaarrekeningcontrole 2021 zijn geen bijzonderheden naar voren gekomen, anders dan in ons verslag gemeld.
- Ten aanzien van uw gemeentelijke gesubsidieerde instellingen zijn door het college aanvullende afspraken gemaakt over de besteding van de subsidiebijdrage in 2021 als gevolg van de beperkingen vanuit COVID-19. Wij hebben vastgesteld dat de subsidies getrouw en rechtmatig zijn verantwoord in de jaarrekening 2021.
- Ten aanzien van het sociaal domein zijn aangaande de toetsing op prestatielevering bij zorgaanbieders geen bijzonderheden naar voren gekomen. Gedurende de Covid-19 periode waarin niet de afgesproken zorg geleverd kon worden hebben de zorgaanbieders in afstemming met de gemeente gekeken welke zorg wel geleverd kon worden en wanneer dit niet kon zijn alternatieven aangeboden. De gemeente Oss is hiermee akkoord gegaan en heeft hier in de toetsing van de geleverde prestatie rekening mee gehouden.
- Binnen de controle van de SiSa-bijlage zijn een aantal aanvullende regelingen verantwoord met betrekking tot Covid-19, waaronder Controle coronatoegangsbewijzen, onderwijsachterstanden a.g.v. Covid-19, specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden, etc.

Overige bevindingen

Materiële vaste activa
Ten aanzien van de inrichting van de huidige financiële administratie merken we op dat er veel (niet geautomatiseerde) memoriaalboekingen plaats vinden. Dit maakt de financiële administratie arbeidsintensiever en mogelijk ook foutgevoeliger. We adviseren u binnen het nieuwe financiële pakket dergelijke memorialen te verminderen. Een voorbeeld hiervan is bijvoorbeeld de administratie van de grote projecten binnen het IUP (Integraal UitvoeringsProgramma). Deze projecten worden op dit moment nog in omvangrijke (foutgevoelige) Excel bestanden geanalyseerd en via memoriaalboekingen doorgeboekt naar de balans, dan wel exploitatie. We adviseren u te onderzoeken of hier een projectenadministratie binnen het financiële pakket kan worden ingericht.

Onderhoudsvoorzieningen
Zoals opgenomen in onze managementletter hebben we de organisatie gevraagd om de onderhoudsvoorzieningen te herijken zodat klein onderhoud niet langer via de voorziening wordt geadministreerd. Uit deze herijking bleek echter dat de bestaande onderhoudsvoorzieningen voor een groot gedeelte kunnen vrijvallen. Met de actualisatie in 2020 was hier geen rekening gehouden met de al aanwezige voorziening. Op grond van de analyse van de organisatie zelf onderschrijven we de conclusie dat de voorziening € 5.037.000 overtoereikend is. Het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) schrijft in haar notitie Materiële Vaste Activa voor, dat in geval van een dergelijke constatering, het college de raad voor dient te leggen hoe met deze constatering omgegaan dient te worden.

U heeft daarin als raad twee keuzemogelijkheden:
- U besluit om de toekomstige dotaties aan de onderhoudsvoorziening te verlagen tot een zodanig niveau dat de egalisatievoorziening op enig moment in tijd de € 0 nadert.
- U besluit tot een eenmalige vrijval ten gunste van het jaarrekeningresultaat.

Vanwege het feit dat besluitvorming en begrotingswijziging pas in 2022 genomen kan worden, dient deze transactie in 2022 verwerkt te worden. Wij adviseren het college om periodiek, maar tenminste jaarlijks, te evalueren of onderhoudsvoorzieningen in lijn met het actuele beheerplan toereikend zijn.

Onderhoudsvoorziening buitenonderhoud scholen
Ten aanzien van de onderhoudsegalisatievoorziening buitenonderhoud scholen constateren we dat de voorziening ter hoogte van € 374.000 niet onderbouwd is met een actueel beheerplan. Het BBV schrijft echter voor dat dit wel een vereiste is voor het college om een onderhoudsegalisatievoorziening aan te houden. Doordat de voorziening niet aan de vereisten van het BBV voldoet is deze vrijgevallen in de jaarrekening 2021. We hebben vastgesteld dat deze correctie juist is verwerkt.

Onttrekkingen uit onderhoudsvoorzieningen
De rekeningcommissie heeft ons gevraagd om specifiek in onze rapportage bevindingen op te nemen ten aanzien van de rechtmatigheid van de onttrekkingen uit de onderhoudsvoorzieningen. Tijdens onze jaarrekeningcontrole hebben we op basis van een statistische steekproef vastgesteld dat de onttrekkingen rechtmatig zijn opgenomen. We hebben daarbij concreet vastgesteld dat de onttrekking aansluit op de onderliggende nota, de prestatie is geleverd en het pand en de werkzaamheden zijn opgenomen in het onderhoudsplan. In één geval constateren we dat de werkzaamheden niet voorzien waren en derhalve niet voor 2021 in het onderhoudsplan waren begroot. De uitgevoerde werkzaamheden zien echter wel toe op een pand opgenomen in het beheerplan en hebben betrekking op onderhoudswerkzaamheden, daarmee is de onttrekking rechtmatig.

Overige bevindingen

Heesch-West
De gemeente Oss kent een verlieslatend contract in de vorm van de participatie in het project Heesch-West. Op basis van de jaarrekening van de gemeenschappelijke regeling Heesch-West en de onderliggende grondexploitatie is het verwachte verlies ten opzichte van voorgaand jaar ongewijzigd (€ 43,7 miljoen). Hoewel de opbrengsten in positieve zin zijn bijgesteld, is in de planvorming een nieuwe aansluiting met de A59 opgenomen waardoor de kosten met ongeveer eenzelfde bedrag toenemen. Het aandeel van de gemeente Oss in het aanwezige risico bedraagt volgens de overeenkomst 30%.
De gemeente heeft derhalve in lijn met voorgaand een voorziening ter hoogte van € 13,1 miljoen opgenomen. Wij kunnen instemmen met de hoogte van deze voorziening.

In 2022 zijn de bestemmingsplannen door de gemeenteraden goedgekeurd, de verwachting is dan ook dat de reeds gemaakte kosten, de verworven gronden en de aanwezige voorzieningen in 2022 door de gemeenten aan de GR Heesch-West overgedragen gaan worden.

Waardering deelneming Pivot Park Holding B.V.
De in het verleden gevormde risicovoorziening ter hoogte van € 2,4 voor de waardering in de deelneming Pivot Park Holding B.V. is in 2021 vrijgevallen. Op basis van de cijfers over 2020 en 2021 heeft de gemeente vastgesteld dat de onderliggende waarde van de aandelen van Pivot Park Holding B.V. zodanig robuust is dat de voorziening hierop kan vrijvallen. We kunnen instemmen met deze vrijval.

Jaarverslag

Jaarverslag
In het jaarverslag worden de beleidsuitgangspunten en beleidsevaluaties zichtbaar. De paragrafen maken deel uit van het jaarverslag en vallen dus niet onder de controle van de jaarrekening. Primair object van de accountantscontrole (op grond van Artikel 213 van de Gemeentewet) is de jaarrekening, waaronder het overzicht van baten en lasten met toelichting en de balans met toelichting, zoals in de jaarstukken 2021 is opgenomen.

Voor de accountantscontrole onderzoeken wij het jaarverslag om vast te stellen of het jaarverslag verenigbaar is met de jaarrekening en geen materiële afwijkingen bevat en of het jaarverslag alle informatie bevat die op grond van de Gemeentewet en de Nederlandse Standaard 720 is vereist. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Wij hebben geen strijdigheden geconstateerd tussen de in het jaarverslag opgenomen informatie en het beeld van de jaarrekening en geen materiele afwijkingen gesignaleerd.

Hieronder zijn onze conclusies en aanbevelingen inzake het jaarverslag opgenomen:

Element jaarverslag	Onze waarneming
Vereisten BBV	Uw jaarverslag bevat de vereiste informatie op basis van artikel 24 lid 2, artikel 25 en 26 BBV.
Verenigbaar	Uw jaarverslag is verenigbaar met de jaarrekening.
Overeenstemming	Wij hebben vastgesteld dat de informatie in het jaarverslag overeenstemmen met de resultaten van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden.
Paragrafen	Alle verplichte paragrafen zijn opgenomen en zijn goed leesbaar en kwalitatief van een goed niveau.
Informatiewaarde	De toelichtingen zijn goed leesbaar en geven een adequate analyse tussen het uitgevoerde beleid en de financiële gevolgen. Wel merken we op dat de jaarstukken in vergelijking met andere gemeenten omvangrijk zijn. We gaan graag met u in gesprek om de mogelijkheden te onderzoeken om het document compacter te maken.
Incidentele baten en lasten	De toelichting op de incidentele baten en lasten voldoet aan de eisen vanuit het BBV.
Covid-19	Uw gemeente heeft ervoor gekozen om een afzonderlijke paragraaf op te nemen waarin de impact als gevolg van Covid-19 is beschreven. Hiermee geeft u de raad een goed inzicht in deze bijzondere gebeurtenis.

SiSa-bijlage en WNT

SiSa-bijlage
Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2021. De hierbij geconstateerde fouten en onzekerheden dienen op grond van het Bado in het verslag van bevindingen te worden opgenomen indien de navolgende rapporteringstolerantie per specifieke uitkering wordt overschreden:

- € 12.500 indien de omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is;
- 10% indien de omvangbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is;
- € 125.000 indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is.

Op grond van ons onderzoek hebben wij bij de specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden. Naar aanleiding van onze controle zijn beperkte aanpassingen doorgevoerd die de rapporteringsgrens niet overschrijden.

De SiSa-bijlage dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli aanstaande elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd. Door middel van een voorgeschreven tabel dienen wij te rapporteren over onze bevindingen ten aanzien van de in de jaarrekening opgenomen SiSa-bijlage.

In bijlage A bij dit rapport zijn deze bevindingen in de voorgeschreven tabel opgenomen. U kunt deze tabel hanteren ten behoeve van verzending naar het CBS.

WNT verantwoording
De gemeente Oss dient te voldoen aan de Wet normering topinkomens (WNT). Op basis van deze wet zijn de bezoldiging van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector en de uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen wettelijk gemaximeerd. Voor gemeenten geldt dat de gemeentesecretaris en de griffier als topfunctionaris worden aangemerkt. Beide topfunctionarissen zijn in loondienst en er hebben zich gedurende 2021 geen wijzigingen voorgedaan.

Voor topfunctionarissen geldt naast de maximering van de bezoldiging en eventuele uitkering wegens beëindiging van het dienstverband een publicatieverplichting in de jaarrekening. Deze publicatieverplichtingen geldt eveneens voor bezoldiging van niet-topfunctionarissen met een dienstbetrekking, indien hun bezoldiging het algemene bezoldigingsmaximum (naar rato van de omvang van het dienstverband) overschrijdt.

Wij hebben vastgesteld dat de bezoldigingen over 2021 niet strijdig zijn met de WNT en dat de jaarrekening voldoet aan de publicatieverplichtingen van de WNT.

Wij willen benadrukken dat de naleving van de anticumulatiebepaling (het nagaan of topfunctionarissen van uw gemeente betrokken zijn bij andere organisatie c.q. nevenactiviteiten hebben welke onder de WNT vallen) overigens geen onderdeel uitmaakt van de controle van de accountant. De WNT-toezichthouders kunnen hier wel zelfstandig onderzoek naar doen en zo nodig handhavend optreden.

Rechtmatigheid

Rechtmatigheid

Europese aanbestedingsrichtlijnen
In het kader van de rechtmatigheid van de jaarrekening 2021 is een controle uitgevoerd op de naleving van de (Europese) aanbestedingsrichtlijnen. Uit onze controle op de rechtmatigheid van de inkopen blijkt dat voor enkele gemeentelijk inkooptrajecten niet de juiste procedure is gevolgd, dan wel de onderliggende stukken ter onderbouwing van de doorlopen procedure ontbreken. Deze bevindingen resulteren in een fout ten aanzien van de rechtmatigheid (€ 513.000) en een onzekerheden ten aanzien van de rechtmatigheid (€ 589.000). We hebben deze fouten en onzekerheden meegewogen in ons oordeel ten aanzien van de rechtmatigheid.

Daarnaast constateren we dat op dossiervorming ten aanzien van de keuze voor inkooptrajecten niet in alle gevallen aanwezig is, daarmee wordt in formele zin niet aan de aanbestedingswet voldaan. Tevens constateren we voor één dossier dat de EU-aanbestedingsgrens overschrijdt dat de gemeente hier een zogenaamde onderhandelingsprocedure zonder aankondiging heeft gevolgd. De gemeente heeft hier echter niet de wettelijk verplichte melding over gemaakt. We melden dit als formele onrechtmatigheid. Wij adviseren het college om de interne beheersing op de aanbestedingen aan te scherpen.

Begrotingsrechtmatigheid
Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2021, hebben wij de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van de raad.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota 2018 van de Commissie BBV. Wij constateren geen overschrijdingen op lastenniveau ten opzichte van de gewijzigde begroting.

Kredieten
Wij zijn nagegaan of de investeringen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de gemeenteraad geautoriseerde kredieten. Wij constateren dat er geen materiële overschrijdingen op investeringsniveau aanwezig zijn ten opzichte van de gevoteerde kredieten.

Mutaties in de reserves
De mutaties in de reserves zoals opgenomen in de jaarrekening kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(x € 1.000)	Gewijzigde begroting	Jaarrekening	Verschil
Dotaties	27.410	32.298	4.888
Onttrekkingen	29.169	24.969	4.201
Saldo mutaties in de reserves	**(1.759)**	**7.330**	**9.089**

Uit onze controle inzake de mutaties in de reserves zijn geen bevindingen voortgekomen. De afwijkingen zijn toereikend toegelicht in de programmaverantwoording en zijn met name gelegen in de afwikkeling van de resultaten op het programma beschermd wonen (€ 1,8 miljoen voordeel en daarmee hogere dotatie), de afvalstoffenheffing (€ 2,0 miljoen voordeel en daarmee hogere dotatie), de afwijkingen op de onttrekkingen zijn divers en zien met name toe op het nog niet inzetten van de bestemmingsreserves doordat kosten nog niet zijn gemaakt.

Financiering
In 2021 heeft uw gemeente geen nieuwe langlopende leningen afgesloten.

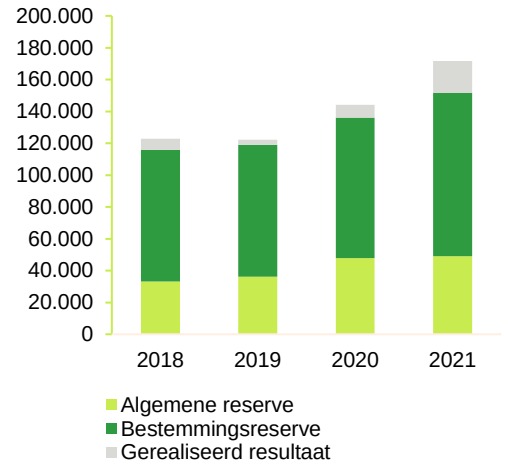
Ten aanzien van de naleving van de renterisiconorm, het kasgeldlimiet en de naleving schatkistbankieren merken wij op dat de gemeente Oss zich aan de wettelijke normen heeft gehouden, zoals ook toereikend is toegelicht in de paragraaf financiering respectievelijk de jaarrekening.

Financiële positie

Ontwikkelingen in de jaarcijfers

Verloop van het eigen vermogen van uw gemeente
Het eigen vermogen, inclusief het gerealiseerde resultaat, bedraagt per 31 december 2021 volgens de jaarrekening € 171,6 miljoen en heeft zich de afgelopen jaren als volgt ontwikkeld:

Grafiek ontwikkeling eigen vermogen (x € 1.000)

Van de totale reserves ter hoogte van € 151,4 miljoen is € 49,0 miljoen opgenomen als algemene reserve. Het saldo van deze reserve is ten opzichte van voorgaand jaar toegenomen met € 1,1 miljoen. Per saldo is gedurende 2021 € 7,3 miljoen gedoteerd aan de reserves. Deze dotatie (ten laste van het resultaat) vormt samen met het totaal saldo van baten en lasten (€ 27,4 miljoen voordelig) het gerealiseerde resultaat van € 20,1 miljoen.

Analyse van het resultaat
Het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten bedraagt afgerond € 20,1 miljoen positief. In de begroting was rekening gehouden met een nagenoeg sluitend resultaat van € 9.000.

In het samenvattend beeld wordt in hoofdlijnen een toelichting op de afwijkingen gegeven. In de toelichting op de programma's wordt een verder gedetailleerde verklaring gegeven voor de afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging. Als onderdeel van de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening 2021 wordt overzichtelijk aangegeven welke baten en lasten als incidenteel zijn aan te merken.
Het jaarrekeningresultaat is € 20,1 miljoen voordeliger dan begroot.

De belangrijkste afwijkingen zien toe op:
- Lagere kosten jeugdhulp € 2,2 miljoen
- Lagere kosten uitvoering TONK € 1,2 miljoen
- Lagere kosten cultuur € 1,1 miljoen
- Vrijval voorziening Pivot Park € 2,4 miljoen
- Extra baten leges omgevingsvergunningen € 1,4 miljoen
- Lagere personeels- en overheadkosten € 2,1 miljoen
- Hogere algemene uitkering € 2,5 miljoen
- Overige voordelen € 7,2 miljoen

Een deel van bovenstaande oorzaken kon niet in een eerder stadium voorzien worden, enkele afwijkingen ons inziens wel. We adviseren u de afwijkingen nader te analyseren waarom deze pas bij het opstellen van de jaarrekening inzichtelijk waren, zodat voordelen eerder richting de raad gemeld kunnen worden.

Financiële positie

Weerstandsvermogen en financiële kengetallen
De analyse van het weerstandsvermogen en de financiële kengetallen is een onderdeel van het jaarverslag en de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Vanuit onze controlerende rol dienen wij vast te stellen of het jaarverslag (en dus deze paragraaf) niet strijdig is met de jaarrekening en geen materiële onjuistheden bevat. De kengetallen moeten altijd in relatie tot elkaar worden bezien.

Uit de combinatie van de kengetallen kan een beeld worden gemaakt van de financiële positie van de gemeente. Daarbij kan ook inzichtelijk worden gemaakt wat de oorzaak is van een sterke of zwakke financiële positie. De financiële kengetallen geven, met de inherente beperkingen hierbij, inzicht in (de ontwikkeling) uw financiële positie, mede in relatie tot de landelijke benchmark.

Hieronder hebben wij de ontwikkelingen in uw kengetallen en een relatie naar de landelijke ontwikkelingen weergegeven:

Kengetallen in %	Gemeente		Landelijk		Brabant	
	2021	2020	2021 (begroting)	2020	2021 (begroting)	2020
Netto schuldquote	12,4	20,5	72,6	48,7	70,7	43,7
Netto schuldquote gecorrigeerd	5,6	13,2	66,6	42,3	65,5	40
Solvabiliteit	51,1	44,1	30,5	35,0	33,5	36,9
Grondexploitaties	0	1,9	8,5	8,5	11,7	12,4
Belastingcapaciteit	95,3	95,3	105,2	102,6	101	102,7
Structurele exploitatieruimte	5,2	-0,3	0,6	2,1	0,6	3,2

Het kengetal schuldquote is verbeterd in 2021 als gevolg van aflossingen.

De solvabiliteit neemt toe naar 51,1% in 2021. De VNG hanteert een signaalwaarde als de solvabiliteit onder de 20% komt. Aan de bovenkant oordeelt het VNG dat een solvabiliteit boven de 50% als zeer goed aan te merken is. De gemeente Oss kent derhalve een gezonde financieringspositie.

Het kengetal grondexploitatie geeft weer hoe de waarde van de in exploitatie genomen gronden zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten, gezien het feit dat er geen boekwaarde meer is bedraagt deze 0. Belastingcapaciteit: de lastendruk in de gemeente Oss ten opzichte van het landelijk gemiddelde bedraagt 95,3%.

Op basis van het kengetal “structurele exploitatieruimte” blijkt dat er beperkte structurele begrotingsruimte is om tekorten of extra lasten binnen de huidige begroting op te vangen. Hier ontstaat op basis van de jaarrekening 2021 meer ruimte.

Financiële positie

Weerstandsvermogen en risicobeheersing
In de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" in het jaarverslag is een toelichting opgenomen op de weerstandscapaciteit van de gemeente. Op basis van de inventarisatie van de geïdentificeerde risico's, waarbij rekening wordt gehouden met kans op voordoen en financiële impact, wordt berekend welk bedrag benodigd is ter dekking van de geïdentificeerde risico's.

Hiernaast is het verloop over de afgelopen 3 jaar weergegeven inclusief een kwalificatie van de weerstandsratio. De incidentele weerstandscapaciteit is voornamelijk opgebouwd vanuit de algemene reserves, de structurele weerstandscapaciteit vanuit de onbenutte belastingcapaciteit en de post onvoorzien. De weerstandsratio kwalificeert als "uitstekend".

De grootste door uw gemeente geïdentificeerde risico zijn:
- Risico's als gevolg van de coronacrisis (PM);
- Risico's binnen het grondbedrijf € 4,4 miljoen (incidenteel);
- Toenemende bouw- en energiekosten € 0,35 miljoen (structureel)
- Risico op fluctuaties binnen de algemene uitkering gemeentefonds € 1,9 miljoen voordelig a.g.v. voorgestelde herverdeling (structureel);
- Risico op overschrijdingen aangaande jeugdzorg € 0,25 miljoen (structureel).

We merken op dat in 2021 de structurele risico's "negatief" zijn. Het college heeft het positieve risico ten aanzien van de herverdeling van het gemeentefonds ons inziens terecht meegewogen. Dit betekent dat de structurele risico's volledig zijn afgedekt.

	2021	2020	2019
Structurele weerstandscapaciteit	€ 3.700.000	€ 3.500.000	€ 5.600.000
Incidentele weerstandscapaciteit	€ 48.195.000	€ 39.100.000	€ 24.200.000
Structurele risico's	-/-€ 0,6 miljoen	€ 1,1 miljoen	€ 2,5 miljoen
Incidentele risico's	€ 6,7 miljoen	€ 8.9 miljoen	€ 8,1 miljoen
Weerstandsratio structureel	**-6,54**	**3,31**	**2,22**
Weerstandsratio incidenteel	**7,18**	**4,40**	**3,00**

Weerstandsratio	Betekenis
>= 2.0	Uitstekend
1.4 < 2.0	Ruim voldoende
1.0 < 1.4	Voldoende
0.8 < 1.0	Matig
0.6 < 0.8	Onvoldoende
< 0.6	Ruim onvoldoende

Bevindingen interne beheersing

Bevindingen interne beheersing

Algemeen
Naar aanleiding van onze tussentijdse controle over 2021 hebben wij op 21 oktober 2021 een managementletter uitgebracht. Onze doelstelling van deze controle is om een beeld te krijgen of de interne beheersingsomgeving en de daarin opgenomen maatregelen van de interne controle toereikend zijn in het kader van onze opdracht tot de controle van de jaarrekening van uw gemeente. Dit beeld is in belangrijke mate bepalend voor onze risico-inschatting en hiermee voor de omvang en diepgang van onze werkzaamheden die wij bij de jaarrekeningcontrole moeten uitvoeren teneinde de gewenste zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening géén materiële fouten bevat. Uit onze risico-inschatting komen een aantal risicogebieden naar voren die een verhoogd risico met zich meebrengen op een materiële fout in uw jaarrekening.

Onze belangrijkste opmerking ten aanzien van de administratieve organisatie en interne beheersing van de gemeente Oss in onze managementletter zag toe op het feit dat de functiescheiding tussen budgethouder en prestatieverklaarder ontbrak en dat de prestatielevering niet op een eenduidige wijze wordt vastgelegd. Gezien deze constatering zijn door ons aanvullende gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd. Daarbij constateren we dat het voor de organisatie lastig is om achteraf te onderbouwen dat de prestaties conform afspraken daadwerkelijk zijn geleverd. Op basis van interviews en testwerkzaamheden is uiteindelijk voldoende aannemelijk geworden dat facturen terecht verantwoord zijn. We adviseren u met de invoering van de nieuwe financiële applicatie, waarin functiescheiding tussen prestatieverklaarder en budgethouder is geborgd, ook voldoende aandacht te hebben voor richtlijnen aangaande vastlegging van de controle op de prestatielevering.

Automatisering
Onze controle was niet primair gericht op het doen van een uitspraak omtrent de continuïteit en betrouwbaarheid van (delen van) de geautomatiseerde gegevensverwerking en wij hebben daartoe ook geen opdracht van het management ontvangen.
De jaarrekeningcontrole heeft geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht.

Fraude, corruptie en naleving wet- en regelgeving

Fraude
Het college is primair verantwoordelijk voor het voorkomen van fraude, het naleven van wet- en regelgeving en voor een cultuur van eerlijkheid en integriteit en dient zowel preventieve als repressieve beheersingsmaatregelen te nemen om de kans op fraude en overtreding van wet- en regelgeving zo veel mogelijk te beperken. De gemeenteraad is verantwoordelijk voor het toezicht op het college in de uitvoering van deze taken.

Voor het uitoefenen van deze verantwoordelijkheid maakt het college gebruik van diverse beheersingsmaatregelen, zoals interne richtlijnen en gedragscodes, controle technische functiescheiding en periodieke rapportages over financiën.

Ten behoeve van onze jaarrekeningcontrole identificeren wij, in het kader van onze beroepsregels (NV COS 240/250), de risico's met betrekking tot fraude en overtreding van wet- en regelgeving en beoordelen wij de interne beheersings-maatregelen die gericht zijn op het voorkomen en signaleren van (materiële) fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving. Voor zover relevant voor onze controle voeren wij gegevensgerichte controlewerkzaamheden uit. Onze controle is echter niet specifiek gericht op het signaleren van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving. In het kader van onze controle hebben wij geen bevindingen te melden met betrekking tot fraude.

Bevindingen interne beheersing

Naleving wet- en regelgeving en overige
Wij informeren de gemeenteraad over illegale handelingen waarbij het hoger kader is betrokken en over fraude en illegale handelingen (of deze nu door het hoger kader of door andere werknemers zijn veroorzaakt) die een onjuistheid van materieel belang in de jaarrekening tot gevolg hebben. Gedurende de controle zijn geen significante punten gesignaleerd ten aanzien van feitelijke of vermoedelijke niet-nakoming van wet- en regelgeving, voor zover deze van belang worden geacht voor de mate waarin de gemeenteraad in staat is haar taken te vervullen.

Corruptie en omkopingsrisico's
Uw gemeente maakt onderdeel uit van de overheidssector waarin corruptie vaker dan bij andere sectoren voorkomt. Dit komt onder andere omdat veel transacties met een relatief grote omvang plaatsvinden, de transparantie over marktprijzen niet in alle gevallen voldoende is om te beoordelen en frequent zaken gedaan wordt met andere corruptiegevoelige sectoren (vastgoed, constructie, infrastructuur et cetera).
Hierdoor hebben wij dit als aandachtspunt in onze controle meegenomen.

Corruptie is een wereldwijd probleem waarbij het uw verantwoordelijkheid is om corruptie binnen uw gemeente te voorkomen. Onze beroepsregels zijn in de praktijkhandreiking "Corruptie, werkzaamheden van de accountant" verder aangescherpt, hetgeen tot aanvullende werkzaamheden heeft geleid. Gemeente Oss beschikt over beschreven procedures ten aanzien van de samenwerking met derden en een intern inkoop- en aanbestedingsbeleid aangevuld met trainingen voor de juiste mindset van de medewerkers. Zichtbare monitoring op de werking en naleving van dit beleid is onderdeel van de interne controle, maar zou hierin nog explicieter aandacht mogen hebben.

Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht om eventuele effecten van dit risico ten behoeve van onze controle van de jaarrekening te mitigeren:
- Detailcontrole op de inkopen en aanbestedingen om vast te stellen dat alle inkopen conform de geldende Europese aanbestedingsregels en de Aanbestedingswet 2012 zijn aanbesteed.
- Door middel van een steekproef vaststellen of voor alle inkopen welke in rekening zijn gebracht aan de gemeente ook een prestatie is geleverd door de tegenpartij.
- Door middel van een steekproef vaststellen of bij alle materiële grondaankopen en –verkopen door de gemeente vastgestelde procedures in materiële zin zijn gevolgd.
- Door middel van een steekproef vaststellen of alle verstrekte subsidies in overeenstemming met de geldende interne wet- en regelgeving zijn verstrekt.

Uit bovenstaande werkzaamheden zijn geen bevindingen voortgekomen.

Overige onderwerpen

Overige onderwerpen

Fraude en continuïteit in de controleverklaring
Als reactie op de rapporten van de Commissie Toezicht Accountancysector en Monitoring Commissie Accountancy heeft de NBA in de 2e helft van 2020 aangekondigd dat zij het beleid op de gebieden Fraude en Continuïteit meer concreet en meer zichtbaar tot uitdrukking wil brengen.

In het voorjaar van 2021 is een pilot uitgevoerd waarbij aan accountantsorganisaties is gevraagd aandacht aan deze onderwerpen te besteden in de controleverklaring. Het gaat niet om een uitbreiding van uit te voeren werkzaamheden maar over het rapporteren over onze werkzaamheden. Inmiddels is de volgende stap gezet en zijn in december 2021 de beroepsregels (vastgelegd in de Nadere Voorschriften Controle en Overige Standaarden) aangepast.

De aanvulling in Standaard 700 komt er in hoofdlijnen op neer dat afzonderlijke secties voor de onderwerpen continuïteit en fraude in de controleverklaring worden opgenomen. Hierin wordt uiteengezet hoe de accountant bij de controle-aanpak inspeelt op risico's ten aanzien van fraude en continuïteit en worden de uitgevoerde werkzaamheden toegelicht.

Als aanvulling kan de accountant ook de uitkomsten van deze werkzaamheden of belangrijke waarnemingen met betrekking tot het onderwerp toelichten. De beide secties worden in alle controleverklaringen (verplicht) opgenomen; ook in situaties waar geen sprake is van ernstige continuïteitsonzekerheid of spraakmakende fraudecasuïstiek. Deze verplichting geldt voor de verklaring bij de jaarrekening 2022.

Omdat binnen de publieke sector het begrip continuïteit minder relevant is, zijn de stakeholders nog in overleg hoe de accountant hier voor de publieke sector invulling aan gaat geven. Ten aanzien van de fraudecasuïstiek zou idealiter de nieuwe sectie in de controleverklaring moeten aansluiten op de frauderisico-analyse opgesteld door het college, dan wel de toelichting van het college op eventuele frauderisico's in de paragraaf bedrijfsvoering in het jaarverslag.

Rechtmatigheidsverantwoording
In de loop van 2022 wordt de Wet versterking decentrale rekenkamers van kracht. In de tweede nota van wijziging is hierin ook de rechtmatigheidsverantwoording meegenomen die het college van burgemeester en wethouders met ingang van 2022 moet afleggen. Deze verantwoording wordt onderdeel van de jaarrekening en daarmee ook object van onderzoek van de accountant ten aanzien van getrouwheid van de jaarrekening.

In de Kadernota rechtmatigheid 2022 is door de commissie BBV invulling gegeven aan de rechtmatigheidsverantwoording met betrekking tot het voorwaarden-, begrotings- en misbruik en oneigenlijk gebruik criterium. Voor u als gemeente is het van belang om:

- de rapporteringsgrens vast te stellen (0-3% van de begrote lasten na dotatie aan de reserves);
- het normenkader 2022 op te stellen (en dit door de raad te laten vaststellen);
- het normenkader te vertalen in een toetsingskader (toetspunten financiële rechtmatigheid);
- beheersdoelstellingen, risico's en beheersmaatregelen te formuleren;
- een controleplan opstellen; en
- de controlewerkzaamheden uitvoeren.

Daarbij vragen wij specifieke aandacht voor deugdelijke dossiervorming.

Bij de gemeenten die hiertoe in 2021 al een pilot hebben gedraaid is gebleken dat het geen sinecure is om de onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording goed in te richten. De intentie van de wetswijziging is om de gemeentelijke organisatie beter in control te laten komen. Dat betekent dus ook dat de organisatie, denk aan budgethouders en management, moeten worden meegenomen. Ook gaat de wetswijziging uit van collectieve verantwoordelijkheid van het college. Dat vraagt het creëren van breed draagvlak en betrokkenheid. Wij adviseren u tijdig de werkzaamheden op te starten, niet alleen de controle, maar juist ook de versterking van de interne beheersing. Hoewel alleen financiële rechtmatigheid nu een wettelijke borging kent, is bovenstaand framework ook goed toe te passen bij o.a. doelmatigheid, doeltreffendheid, niet-financiële rechtmatigheid, fiscaliteit en IT.

Overige onderwerpen

Environmental Social and Governance rapportage
In april 2021 heeft de Europese Commissie de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) gepubliceerd. Als gevolg van deze richtlijn worden grote bedrijven verplicht om met ingang van het boekjaar 2023 te rapporteren over hun impact op milieu- en sociale zaken. De richtlijn heeft tot doel de kwaliteit van de gerapporteerde informatie met betrekking tot ESG-aangelegenheden te verbeteren, met als uiteindelijk doel de transformatie naar een duurzamere economie te ondersteunen in lijn met de klimaatverbintenis van Parijs.

De volgende informatie is o.a. vereist om in de ESG-rapportage op te nemen:

- welke duurzaamheidstrends en -ontwikkelingen een materiële impact kunnen hebben op de onderneming (bijv. tekort aan middelen, bedrijfsonderbrekingen door slechte weersomstandigheden enz.);
- welke materiële impact de onderneming heeft op haar omgeving (mens en milieu);
- informatie over langetermijndoelstellingen van de onderneming met betrekking tot ESG en de geboekte vooruitgang daarin;
- informatie over immateriële activa (bijv. sociaal kapitaal).

Momenteel is de rapportage over duurzaamheid alleen van toepassing voor grote bedrijven. Maatschappelijk staat duurzaamheid echter hoog op de agenda en dat betekent dat in de toekomst mogelijk ook een rapportageverplichting voor u als gemeente gaat gelden. Wij gaan graag met u in gesprek over hoe ESG binnen de gemeente is vormgegeven en hoe ontwikkelingen hierover worden gemonitord.

Wij kunnen u vanuit onze natuurlijke adviesfunctie ondersteunen bij dit proces door bijvoorbeeld samen met u uw stakeholders te identificeren om vervolgens door middel van een gesprek met uw belanghebbenden de meest materiële onderwerpen inzichtelijk te maken en aan de hand daarvan een materialiteitsmatrix op te stellen.

Andere mogelijkheden zijn ondersteuning bij de aanpak van de uitwerking van uw duurzaamheidsstrategie, het adviseren omtrent te nemen acties omtrent uw duurzaamheidsstrategie en u te ondersteunen bij de bewaking van de realisatie van de strategie door middel van KPI’s en dashboarding.

Btw-besparende schoolconstructies
De Hoge Raad heeft op 4 februari 2022 geoordeeld dat een gemeente bij de levering van een nieuw schoolgebouw aan een scholenstichting als btw-ondernemer handelt (i.e. een economische activiteit verricht), ondanks dat de levering plaatsvindt tegen een niet-kostendekkende vergoeding. De Hoge Raad merkt namelijk op dat algemeen bekend is dat gemeenten werkzaamheden met betrekking tot onroerende zaken verrichten en dat zij in dit kader worden aangemerkt als ondernemer in de zin van de btw. Dat in bepaalde situaties geen kostendekkende vergoeding wordt bedongen, doet niet af aan het btw-ondernemerschap. Ondanks dat de Belastingdienst de schoolconstructies met diverse middelen actief bestrijdt, blijkt uit deze zaak dat gemeenten onder bepaalde voorwaarden en omstandigheden de btw op de bouwkosten van schoolgebouwen in aftrek kunnen brengen.

Overige onderwerpen

Soft controls
De huidige maatschappelijke ontwikkelingen en toegenomen aandacht voor cultuur en gedrag alsmede de omgang met ethische dilemma's, maakt dat ook van de accountant wordt verwacht dat anders wordt gekeken naar risico's op dat gebied. Daarmee zijn soft controls, als belangrijke aspecten van cultuur en gedrag, een relevant onderdeel in de jaarrekeningcontrole.

In de herziene Standaard 315 Risico's op een afwijking van materieel belang identificeren is in paragraaf 21b vermeld:
'De accountant dient door het uitvoeren van risico-inschattingswerkzaamheden inzicht te verwerven in de interne beheersingsomgeving. De accountant doet dit door te evalueren of:

- het management, onder het toezicht van de met governance belaste personen, een cultuur van eerlijkheid en ethisch gedrag heeft gecreëerd en gehandhaafd;
- de sterke punten in de elementen van de interne beheersingsomgeving samen een geschikte basis vormen voor de andere componenten van het interne beheersingssysteem van de entiteit gezien de aard en complexiteit van de entiteit, en;
- tekortkomingen in de interne beheersingsomgeving de andere componenten van het interne beheersingssysteem van de entiteit ondermijnen.'

Het is voor de accountant dus van belang om inzicht te verkrijgen in de cultuur van een organisatie en het gedrag van het management en de medewerkers. Dit kan zelfs al een rol spelen in het proces van opdrachtacceptatie en -continuering.

Cultuur en gedrag zijn brede begrippen. Cultuur is een gemeenschappelijke verzameling van normen, waarden en gedragsuitingen die gedeeld worden door de leden van de organisatie. Of anders gezegd: 'zo doen we dat hier'. Gedrag kan worden omschreven als een verzameling van bewuste of onbewuste, (niet-) tastbare handelingen die gestuurd worden door bijvoorbeeld overtuigingen en omgeving.

Organisaties die bewust hun cultuur managen zijn beter in het realiseren van doelen en het managen van risico's vergeleken met organisatie die dat niet doen.
Het bewust managen van de cultuur gebeurt vanuit drie invalshoeken:

1. Verantwoordelijk zijn, is cruciaal voor het realiseren van noodzakelijke veranderingen in een organisatie. De mate waarin een gemeente centraal of decentraal is georganiseerd is vanzelfsprekend van invloed op de rol- en verantwoordelijkheidsverdeling.
2. Processen en procedures: het besef dat het opleggen en handhaven van regels, het gedrag van mensen niet genoeg verandert.
3. Soft controls: het cultiveren van alle niet-tastbare maar wel gedrag-beïnvloedende factoren in organisaties die kunnen helpen bij het realiseren van doelen en het managen van risico's.
4. Organisatie en besturing: het besef dat alle organisatieonderdelen
goed inzicht in soft controls levert samen met de analyse van hard controls een completer beeld op van de interne beheersingsomgeving en de mogelijke effectiviteit van de genomen interne beheersingsmaatregelen. In samenwerking met onze HR consultants gaan wij graag met u over dit onderwerp in gesprek.

Bijlagen

Bijlage A – SiSa-bijlage

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2021 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2022 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout, onzekerheid of formele onrechtmatigheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
A7	Regeling specifieke uitkering tijdelijke ondersteuning toezicht en handhaving			
A10	Regeling financiële impuls huisvesting grote gezinnen vergunninghouders			
A12B	Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen			
B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek			
C1	Regeling specifieke uitkering Reductie Energieverbruik			
C32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen			
C43	Regeling reductie energiegebruik woningen			
C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire			
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022			
D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen			
E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaai			
E20	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021			

Strekking controleverklaring rechtmatigheid:	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid:	Goedkeurend

Bijlage A – SiSa-bijlage (vervolg)

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2021 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2022 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout, onzekerheid of formele onrechtmatigheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
E21	Regeling specifieke uitkering circulaire ambachtscentra 2020-2022			
E53	Regeling specifieke uitkering Schone Lucht Akkoord			
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2021			
G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2021			
G12	Kwijtschelding publieke schulden SWZ-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel			
H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport			
H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022			
H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken			
H16	Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembanen			
L5B	Regiodeals 3e tranche			

Strekking controleverklaring rechtmatigheid:	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid:	Goedkeurend

Bijlage A – SiSa-bijlage (vervolg - Tozo)

Het is volgens de Nota verwachtingen accountantscontrole 2021 voorgeschreven dat wij de geconstateerde fouten en onzekerheden per regeling rapporteren door middel van onderstaande verplichte tabel. Deze tabel dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli 2022 elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

Nummer	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen			
G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen			
G4	Tozo 2			
G4	Tozo 3			
G4	Tozo 4			
G4	Tozo 5			
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire – gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T			
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire – gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T			

Strekking controleverklaring rechtmatigheid:	Goedkeurend
Strekking controleverklaring getrouwheid:	Goedkeurend

Bijlage B – Ongecorrigeerde controleverschillen

De hieronder opgenomen tabel met ongecorrigeerde controleverschillen is verstrekt aan het college en is als bijlage bij de Bevestiging bij de jaarrekening gevoegd. Wij hebben de ongecorrigeerde verschillen met het college besproken. Wij zijn van mening dat verschillen zoveel mogelijk door het college moeten worden gecorrigeerd, echter wij kunnen instemmen met de overwegingen van het college om deze verschillen niet te corrigeren, aangezien deze bedragen niet materieel zijn voor het inzicht van de jaarrekening. De geconstateerde fouten ten aanzien van getrouwheid en rechtmatigheid en onzekerheden zijn lager dan de door u vastgestelde controletolerantie van 1% respectievelijk 3% van de totale lasten. Positieve bedragen hebben een positief effect op het resultaat, een bedrag tussen haakjes heeft een negatief effect op het resultaat. Rechtmatigheidsfouten kunnen niet gesaldeerd worden.

Fouten

Aard van de controleverschillen (x € 1.000)	Getrouwheid	Rechtmatigheid
EU Aanbestedingsrechtmatigheid		513
Totaal ongecorrigeerde controleverschillen	0	513
Effect niet gecorrigeerde controleverschillen voorgaande jaarrekening		n.v.t.
Totaal	0	513

Onzekerheden

Aard van de controleverschillen (x € 1.000)	Getrouwheid	Rechtmatigheid
Prestatielevering jeugd	3.683	3.683
EU Aanbestedingsrechtmatigheid		589
Totaal onzekerheden	3.683	4.272

Bijlage C – Gecorrigeerde controleverschillen

De hieronder opgenomen tabel bevat alle afzonderlijk geïdentificeerde en gecorrigeerde controleverschillen boven de door ons gehanteerde rapporteringstolerantie van € 345.000.

Fouten

Aard van de controleverschillen (x € 1.000)	**€**
Correctie voorziening onderwijshuisvestering (voordelig)	374
Correctie verliesvoorziening (voordelig)	2.095
Enkele correcties in SiSa-bijlage	
Enkele tekstuele aanpassingen in toelichting jaarrekening	
Totaal gecorrigeerde controleverschillen (voordelig)	2.469

Bijlage D – Controleaanpak

Controleaanpak en uitvoering
Wij voeren onze controle uit met een mix van systeem- en gegevensgerichte werkzaamheden en een mix van vaste teamleden en ingeschakelde experts. Daarnaast beschikken wij als organisatie over verschillende kwaliteitsborgingsmaatregelen. Dit geheel tezamen leidt tot een kwalitatief goede controle. In ons controleplan en dit verslag is voor elk bijzonder aandachtsgebied in onze controle terug te lezen wat de kernpunten in onze controle zijn geweest die hebben bijgedragen aan de kwaliteit in onze controle. Daarnaast gaan wij in de volgende paragrafen van deze bijlage nog nader in op de samenwerking met de andere accountants en de ingeschakelde experts.

Onze controleaanpak is onder andere gericht op het in kaart brengen van de voor de jaarrekening van belang zijnde risico's. Op basis van onze gesprekken met het management over de belangrijke financiële en operationele ontwikkelingen is een aantal punten met een verhoogd risico voor de jaarrekening 2021 onderkend, deze zijn weergegeven op pagina 10 van dit verslag.

Samenwerking met interne accountantsdienst/andere accountants
Voor de jaarrekening van de gemeente Oss maken wij gebruik van diverse verbonden partijen/gemeenschappelijke regelingen en uitvoeringsorganisaties. De belastingen en heffingen zijn uitbesteed aan Belastingsamenwerking Oost-Brabant (BSOB).
Met betrekking tot de Centrumregeling Jeugd, dit is uitbesteed aan de gemeente 's-Hertogenbosch. Wij hebben bij de accountants een review uitgevoerd op zijn werkzaamheden.

Inschakeling van interne / externe deskundigen
Wij hebben in het kader van onze controle geen gebruik gemaakt van de werkzaamheden van interne en/of externe deskundigen.

Verbonden partijen
Ten aanzien van de verbonden partijen van gemeente Oss hebben wij vastgesteld dat:
- de (significante transacties met) verbonden partijen toereikend zijn toegelicht in de jaarrekening en paragraaf verbonden partijen;
- geen sprake is van indicaties voor ongeautoriseerde significante transacties met verbonden partijen, welke indicaties geven voor fraude;
- geen sprake is van indicaties dat de van toepassing zijnde wet- en regelgeving niet is nageleefd.

Significante uitdagingen/moeilijkheden tijdens de controle
Er zijn geen significante uitdagingen/moeilijkheden geweest tijdens de controle.

Significante schattingsposten
De belangrijkste schattingsposten binnen de jaarrekening van gemeente Oss betreffen:
- waardering van uw grondexploitatie;
- nauwkeurigheid en volledigheid van de voorzieningen.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het maken van schattingen bij het opmaken van de jaarrekening. Als accountant van de gemeenteraad beoordelen wij deze door het college gemaakte schattingen. Op basis van de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden concluderen wij dat de gemaakte schattingen door het college aanvaardbaar zijn.

Bijlage E – Onafhankelijkheid

Bevestiging van het management
Wij hebben het college van burgemeester en wethouders ter confirmatie een schriftelijke bevestiging gevraagd en ontvangen aangaande haar verantwoordelijkheden inzake de financiële verslaggeving.

Wij zijn onafhankelijk van gemeente Oss
Baker Tilly heeft diverse organisatorische maatregelen getroffen om zijn onafhankelijkheid en die van zijn medewerkers te waarborgen. Deze maatregelen omvatten onder meer:

- voorschriften en procedures omtrent onafhankelijkheid. Deze voorschriften voor professioneel gedrag op het gebied van kwaliteit en onafhankelijkheid zijn opgenomen in de Gedragscode van Baker Tilly. Deze Gedragscode geldt voor iedere medewerker van Baker Tilly en wordt natuurlijk steeds geactualiseerd;
- jaarlijkse bevestiging van onafhankelijkheid door partners en medewerkers van Baker Tilly en ondersteunende stafdiensten;
- cliënt- en opdrachtacceptatieprocedures, waaronder een beoordeling, of er sprake is van mogelijk conflicterende diensten;
- intern en extern kwaliteitsonderzoek;
- Twee registeraccountants betrokken bij wettelijke controleopdrachten
- reviews door externe toetsers die niet bij de opdracht betrokken zijn, ter waarborging van een deugdelijke grondslag/deskundig oordeel;
- roulatie van externe accountants op de opdracht.

Op grond van dit verslag zijn wij van mening dat wij in relatie tot uw organisatie, in overeenstemming met de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en artikel 24a van de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), onafhankelijk hebben gefunctioneerd en dat de objectiviteit van onze oordeelsvorming in het afgelopen jaar niet is aangetast.

Bijlage F – Urenbesteding

Opbouw en inzet controleteam
Het controleteam heeft 1.398 uren aan de controle besteed. Het verwachte aantal te besteden uren was 1.200. In de onderstaande tabel zijn deze uren uitgesplitst naar functieniveaus binnen het team.

Overzicht bestede uren	Budget	Werkelijk
Partner/Director/Manager	200	290
Controleleider	550	610
Overige teamleden	450	498
Totaal	**1.200**	**1.398**

Deze teamopbouw en de inzet van het team heeft geleid tot een kwalitatief goede controle. De overschrijding ziet toe op de toegenomen te controleren regelingen inzake de SiSa wat leidt tot aanvullende werkzaamheden, welke we op voorhand met de gemeente hebben afgestemd. Daarnaast heeft het eerste jaar van de controle meer inzet vanuit het team gevergd dan gepland en heeft de controle van de grondexploitaties meer tijd gekost vanwege de bevindingen en de kwaliteit van de oplevering.

Contactgegevens

drs. B. (Barry) Smeenk RA
Extern Accountant
b.smeenk@bakertilly.nl

drs. R. (Rik) Opendorp RA
Partner
r.opendorp@bakertilly.nl

Kantoorgegevens:
Baker Tilly (Netherlands) N.V.
Bijster 39
4817 HZ BREDA
Postbus 3814
4800 DV BREDA
T: 076 525 00 00